

El mercat de la sanitat

RESSENYA. L'austeritat pressupostària ataca el cor de les polítiques de l'Estat del Benestar. L'assaig d'experts en polítiques socials de la UPF "**La sanidad está en venta**" fa una anàlisi de les polítiques neoliberals que impulsa els governs a retallar drets en sanitat. Un llibre que no es perd en la conjuntura, sinó que mira més enllà.

Títol: La sanidad está en venta (y también nuestra salud)

Autors: Joan Benach, Carles Muntaner, Clara Valverde i Gemma Tarafa

Publicació: març 2012

Editorial: Icaria

Col·lecció: SACO

Pàgines: 112

Preu: 8?

Estimats lectors, combinin el desmantellament de la salut pública amb els beneficis de les mútues privades o les farmacèutiques. Sumin a aquest còctel les reivindicacions populars i l'acció col·lectiva. Un beuratge prou potent, oi? Però, compte, si el que esperen trobar a "La sanidad está en venta" és només una diatriba sistemàtica, encara que argumentada, contra la gestió en matèria de salut dels governs català i espanyol, el llibre de ben segur que sorprendrà. Segurament un títol menys fervorós ("El mercat de la sanitat", potser?) li escauria més. Aquest breu assaig a quatre mans -Carles Muntaner, Clara Valverde, Gemma Tarafa i Joan Benach- és el resultat d'una investigació del grup GREDS-EMCONET del Departament de Ciències Polítiques i Socials de la Universitat Pompeu Fabra.

El plantejament que els autors donen a la seva obra va molt més enllà de l'anàlisi de la conjuntura sanitària del país. Des de l'inici, ja podem veure que la intenció d'aquest llibre és molt més ambiciosa. Al llarg de les seves poc més de cent pàgines -publicades per una editorial com Icaria, dedicada primordialment a temes socials, veiem com realment els autors se'n surten en molts aspectes, tot i l'existència d'alguns claroscurs.

Tanmateix, en la balança de peròs i contres d'aquesta anàlisi, hi ha un element de pes que supera la resta amb escreix. El marc conceptual del qual parteixen els autors. En altres paraules, la gran fita d'aquesta obra radica en el seu punt de partida. Certament els autors transmeten ràpidament la idea que la sanitat és quelcom del tot transversal, que abasta molts més àmbits que l'estrictament delimitat en el ministeri o conselleria del ram. Aquesta concepció duu els autors a considerar que les polítiques fetes amb relació a les condicions laborals dels treballadors són també una part indestriable de la sanitat. Com ho són també les accions fetes en educació. La salut és fruit d'un procés "bio-psico-social" amb actors i interessos de totes les menes imaginables.

Un cop delimitat el taulell de joc, el primer que fan els autors és presentar-nos una panoràmica sobre la xacra de les desigualtats en l'accés a la salut a escala mundial. Llàstima que es faci difícil no ennuegar-se en un ball de xifres tan lacerant com aquest. En aquest punt, hi mancaria, doncs, un últim filtratge que servís per identificar i mantenir les dades realment essencials, en detriment d'aquelles que són accessòries. Si no, la superpoblació de percentatges acaba produint un efecte bumerang: converteix l'excel·lent tasca de documentació dels autors en una espècie d'acte de pedanteria numèrica.

La lluita de classes, vigent

Un dels altres grans pilars del llibre és el context de què se serveixen els autors per explicar les desigualtats. Tant en l'àmbit estatal com mundial, aquesta obra recorre a la idea de "la lluita de classes [...] contra els valors de la salut pública", visibilitzant els sectors més oprimits i ofegats per la configuració actual de la sanitat i també els grans responsables de tal ofec. S'usen nocions pròximes a la tradició marxista que, durant molt temps, havien estat tancades al calaix de les coses passades de moda. No sorprèn en absolut que el pròleg el signi Vicenç Navarro, catedràtic d'Economia Aplicada per la UB, un expert significat en els reclams d'alternatives al capitalisme actual.

De fet, aquest tarannà és necessari per a l'anàlisi que es duu a terme. És, justament, posant de relleu les estratègies del neoliberalisme que gestiona la sanitat, com s'arriba a calibrar amb el deteniment necessari alguns instruments tan sensibles i aparentment innocus com l'ús de la llengua en aquesta lluita en el camp de la sanitat. La tria de les paraules mai no és intranscendent o casual. Els autors ens en donen diversos exemples. El més significatiu és el tan popular "copagament sanitari", que, com s'especifica, és realment un "repagament" d'un servei ja sufragat amb els impostos. Amb tot, aquesta lectura marxista que, tal volta, aporta interessants maneres de veure el panorama sanitari, pot resultar excessiva. Especialment a l'hora de plantejar escenaris excessivament dicotòmics on només hi ha "qui està amb nosaltres i qui són els nostres adversaris" o "eines que enganyen o ensenyen".

D'acord, però i què?

Els autors enceten, en la part final del llibre, un espai de caire propositiu. En aquest punt, l'anàlisi més pura deixa pas a les reivindicacions que fan de cara a revertir la situació actual amb un nou model sanitari des de la base i per a la base. La matèria sanitària cedeix part del protagonisme a qüestions de caire més polític, com podrien ser les disquisicions sobre la democràcia representativa o la participativa. Podríem arribar a pensar que aquesta no és la tribuna més adient per a aquesta mena de temes. Tot i que els autors repeteixin alguns mantres sobre la lluita col·lectiva (d'altra banda, del tot necessària), aquest afegit no només és indicat pels dies que corren, sinó que és coherent amb la visió holística dels autors. No és, doncs, que estiguem polititzant res. Aquesta obra ens exemplifica com la política ho és tot a les nostres vides, tot ve polititzat de sèrie. Així que, a tots, també ens toca jugar la nostra partida política. I avui en dia, més que mai, per descomptat, també en la sanitat.

"La sanitat està en venta", que duu de subtítol "y nuestra salud también", és una bona via per comprendre els aspectes menys tractats d'una realitat que s'està esmicolant al voltant nostre. La perspectiva del grup d'autors, allunyada de la veu mediàtica convencional, és una garantia d'èxit. No parlem d'una victòria dialèctica per la qual el lector acabi compartint totes les idees que se li presenten, sinó de l'èxit de la veu discordant que, en els temps que corren, permet un espai per a la reflexió. Comptat i debatut, una lectura ben recomanable. I, com que tot va lligat, també per a la vostra salut.